

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

SPREJETOST UČENCEV PRISELJENCEV

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICI

Maja Kresnik Doberšek

Tinka Napret Kaučič

MENTORICA

Nadja Ocvirk

Celje, januar 2016

Osnovna šola Frana Roša

SPREJETOST
UČENCEV PRISELJENCEV
RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorici:

Maja Kresnik Doberšek, 7. A

Tinka Napret Kaučič, 7. A

Mentorica:

Nadja Ocvirk

Mestna občina Celje,

Mladi za Celje

Celje, januar 2016

IZJAVA*

Mentor (-ica) NAĐJA DOVIRK, v skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi naslovom SPREJETOST UČENCEV PRISELJENCEV, katere avtorji (-ice) so MAJA KRESNJK DOBERSEK, TINKA NAPRET KGUČIČ

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo (-ičino) dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu;
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na spletnih portalih z navedbo, da je nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

Celje, 29.2.2016

žig šole

Šola

Podpis mentorja(-ice)

Podpis odgovorne osebe

MOJCA KOLIN,
ravnateljica

* Pojasnilo

V skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje je potrebno **podpisano izjavo mentorja(-ice) in odgovorne osebe šole uvezati v izvod za knjižnico**, dovoljenje za objavo avtorja(-ice) fotografskega gradiva, katerega ni avtor(-ica) raziskovalne naloge, pa hrani šola v svojem arhivu.

SPREJETOST UČENCEV PRISELJENCEV

KAZALO

POVZETEK	2
1. UVOD.....	3
1.1. PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA.....	3
1.2. HIPOTEZE.....	3
1.3. METODE DELA.....	4
1.3.1. Metoda dela z literaturo.....	4
1.3.2. Metodi anketiranja in intervjuja.....	4
1.3.3. Metoda obdelave podatkov in interpretacije.....	5
2. TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	5
2.1. KLJUČNI POJMI.....	5
2.2. VZROKI MIGRACIJ.....	6
2.3. JEZIKOVNE OVIRE.....	8
2.3.1. Nerazumevanje slovenščine.....	8
2.3.2. Pomen maternega jezika.....	9
2.4. IZRAŽANJE PREDSDOKOV.....	9
3. OSREDNJI DEL	11
3.1. PREDSTAVITEV POTEKA RAZISKOVALNEGA DELA.....	11
3.1.1. Anketni vprašalnik za učence priseljence.....	11
3.1.2. Anketni vprašalnik za sošolce učencev priseljencev.....	19
3.1.3. Anketni vprašalnik za učitelje.....	26
3.1.4. Intervju s šolsko svetovalno delavko.....	37
3.1.5. Izkušnje učiteljice razrednega pouka.....	39
3.1.6. Intervju z učiteljico slovenščine.....	41
3.1.7. Intervju z ravnateljico	44
3.1.8. Izkušnje učenke priseljenke.....	46
3.2. PREDSTAVITEV IN UTEMELJITEV REZULTATOV.....	47
4. ZAKLJUČEK.....	48
5. UPORABLJENI VIRI.....	49
6. PRILOGE: Anketni vprašalniki.....	50

POVZETEK

Najina raziskovalna naloga govori o učencih priseljencih, torej o učencih, ki so se iz drugih držav preselili v Slovenijo in pri nas nadaljujejo šolanje. Želeli sva ugotoviti, s kakšnimi težavami se srečujejo in kako so pri nas sprejeti.

Ugotovili sva:

- da so učenci priseljenci s strani učencev in učiteljev dobro sprejeti in se ob prihodu ne počutijo osamljeni ali zaskrbljeni,
- da jim največ težav predstavlja nerazumevanje slovenščine in
- da se večina učencev priseljencev družijo tako s slovenskimi kot z neslovenskimi otroki.

V teoretičnem delu sva predstavili vzroke za selitve in ugotovili, da so se družine učencev priseljencev v Slovenijo preselile zaradi ekonomskih vzrokov, torej v iskanju boljših možnosti za življenje.

Večina ob prihodu na našo šolo ni znala slovensko in ni obiskovala tečaja slovenščine, tudi večina staršev slabo govori slovensko.

Pomemben dejavnik sprejetosti so tudi predsodki do tujcev iz drugega kulturnega okolja. Ugotavljava, da učenci sošolci teh predsodkov načelno nimajo, drugo vprašanje pa je, v kolikšni meri se načela sprejemanja in odprtosti odražajo v njihovem dejanskem ravnanju.

Ugotovili sva, da je uspešnost vključevanja, poleg znanja slovenščine in dobre sprejetosti, odvisna tudi od motiviranosti učenca samega in spodbudnega okolja v družini.

1. UVOD

1.1. PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Človekove selitve segajo že v začetek človeške zgodovine, ko se je pračlovek selil za hrano, pri tem pa je naletel na najrazličnejše težave. Podobno se je dogajalo skozi vso človeško zgodovino, pa tudi danes ni kaj dosti drugače. Ljudje potujejo zaradi različnih vzrokov, vsem pa je skupna želja po boljšem življenju. V zadnjem času je tudi pri nas zelo aktualna begunska problematika, o kateri se veliko piše in govori, v Celju pa je tudi prehodni begunski center. Ker v njegovi bližini potekajo treningi tenisa, kamor včasih zahajava, sva večkrat bežno in od daleč opazili tamkajšnje dogajanje. Razmišljali sva, kako se ti ljudje počutijo v državi, kjer so tujci. Delili sva mnenje, da jim gotovo ni lahko in jih čaka še dolga pot do zelenega cilja.

Ob tem sva se spomnili učencev, ki so prišli na našo šolo iz drugih držav, največ iz držav bivše Jugoslavije. Čeprav niso begunci, o katerih sva govorili prej, sva nehote našli povezavo in porajala so se vprašanja. Kako so se počutili ob vključitvi v novo šolo? Smo jih učenci in učitelji sprejeli in jim pomagali? So si med nami našli prijatelje? Glede na najine izkušnje sva si odgovorili pritrdilno, bili pa sva bili mnenja, da bi bilo to temo vredno podrobneje osvetliti. V najini nalogi sva torej želeli raziskati vprašanje sprejetosti učencev priseljencev.

1.2. HIPOTEZE RAZISKOVALNE NALOGE

Pred raziskovanjem sva postavili naslednje hipoteze:

- Učenci priseljenci so ob prihodu na novo šolo osamljeni in zaskrbljeni.
- Na naši šoli so učenci priseljenci dobro sprejeti.
- Razumevanje jezika je ključnega pomena za uspešno vključevanje v novo okolje.
- Učenci priseljenci se pretežno družijo z neslovenskimi otroki.

1.3. RAZISKOVALNE METODE:

Pri raziskovanju sva uporabljali naslednje metode:

- Metoda dela z literaturo
- Metoda anketiranja
- Metoda obdelave podatkov in interpretacije
- Metoda intervjuja

1.3.1. Metoda dela z literaturo

Pri teoretičnem delu raziskovalne naloge sva v knjižnici poiskali literaturo o priseljencih, predvsem o učencih in njihovih težavah v šoli. Ugotovili sva, da je o tem vprašanju sicer precej različne literature, velik del pa je starejšega datuma. Novejše vire, ki obravnavajo težave učencev priseljencev današnjega časa, pa sva našli na spletu.

1.3.2. Metoda anketiranja in intervjuja

Temeljna metoda najinega raziskovalnega dela je bila metoda anketiranja. Izvedli sva tri ankete. Anketirali sva 134 učencev - sošolcev priseljencev, 13 učencev priseljencev in 23 učiteljev.

Vse tri ankete so bile anonimne.

Poleg rezultatov, ki sva jih dobili z anketiranjem, so naju zanimale tudi izkušnje, ki jih imajo o vprašanju učencev priseljencev osebe, ki so z njimi tako ali drugače povezane. Intervjuvali sva:

- svetovalno delavko, ki na naši šoli učence priseljence spremlja vsa leta šolanja,
- učiteljico slovenščine, ki učence priseljence srečuje na predmetni stopnji in jih poučuje slovenščino,
- učiteljico na razredni stopnji, ki se je z učenci priseljenci pogosto srečevala v prvem in drugem razredu, takoj po prihodu iz drugega jezikovnega in kulturnega okolja in

- gospo ravnateljico, ki nama je pojasnila nekatera splošna vprašanja in posebnosti glede pouka učencev priseljencev.

1.3.3. Metoda obdelave podatkov in interpretacije

Vse podatke, ki sva jih pridobili z anketiranjem sva računalniško obdelali in jih predstavili z grafi in besedno interpretacijo.

2. TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1. KLJUČNI POJMI

Že v fazi načrtovanja raziskovalne naloge sva se srečali z različnimi pojmi, ki so nama zaradi pomenske podobnosti povzročali kar nekaj težav v poimenovanju in razumevanju. Gre za besede: *tujci*, *priseljenci*, *migranti*, *emigranti*, *imigranti* in *begunci*. Njihov pomen sva poiskali v Slovarju slovenskega knjižnega jezika.

Med pregledovanjem različne literature sva zasledili tudi pojma *otroci staršev priseljencev iz drugih držav* in *učenci priseljencev*. Odločili sva se, da bova v raziskovalnem delu naloge uporabljali pojem *priseljenci*, oziroma *učenci priseljenci*, saj nama je najbližji in meniva, da je primeren za najino raziskavo.

Koga lahko prištevamo med priseljence?

V najini nalogi pojem *učenec priseljenec* torej pomeni učenca, ki se je v Slovenijo priselil iz druge države in je po preselitvi začel obiskovati našo šolo.

Razlaga nekaterih sorodnih pojmov iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika:

TUJCI

tujec: kdor je iz tuje dežele, tuje jezikovne skupnosti, pripadnik tuje države

PRISELJENCI

priseljenec: kdor se priseli

IMIGRANTI

imigrant: priseljenec

MIGRANTI

migrant: kdor spreminja stalno ali začasno bivališče, zlasti iz gospodarskih vzrokov

EMIGRANTI

Emigrant: kdor se izseli v tujino, zlasti iz političnih vzrokov; izseljenec

BEGUNCI

begunec: kdor beži pred nevarnostjo

Podatke o številu učencev priseljencev sva za namen raziskovanja pridobili iz šolske evidence o vpisih učencev.

2.2. VZROKI MIGRACIJ

Selitve ali migracije so zelo kompleksen pojav, s katerim se in so se že od nekdaj srečevale vse države po svetu. Pojem migracija se deli na izselitev oziroma emigracijo ter priselitev oziroma imigracijo. Določene države so tako lahko izvor migracij, vmesna postaja ali končni pa cilj priselitve.

Skozi stoletja se je na milijone ljudi selilo v druge kraje. Človek na ta način poskuša najti zase in za svojo družino boljše pogoje za življenje.

Zelo na splošno lahko delimo vzroke migracij na:

- ekonomske
- demografske
- politične in vojaške
- osebne in družinske

(<http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/lednik2927.pdf>, 2. 2. 2016)

»Na odselitvenem območju delujejo predvsem dejavniki potiska (push), kateri potiskajo posameznika iz nekega območja. Na priselitvenem območju delujejo dejavniki potega (pull), ki privlačijo migrante v to območje.

Dejavniki potiska (push):

- Izguba zaposlitve
- Črpanje naravnih bogastev
- Upadanje ali prenehanje določene gospodarske dejavnosti
- Različne vrste diskriminacije (etnična, rasna, verska, politična)
- Naravne in druge nesreče
- Odtujitev od skupnosti
- Neperspektivne razmere za osebni razvoj

Dejavniki potega (pull):

- Ugodne možnosti za zaposlitev
- Napredovanje v službi
- Podjetniška in investicijska dejavnost
- Boljše redno delo in dodatno plačilo
- Večja raznovrstnost različnih kulturnih, intelektualnih in drugih dejavnosti
- Boljše klimatske in stanovanjske razmere«

(<http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/lednik2927.pdf>, 2. 2. 2016)

UČENCI PRISELJENCI NA NAŠI ŠOLI

Največ učencev priseljencev prihaja iz Bosne in Hercegovine, nekaj pa tudi s Kosova in drugih držav.

Tabela: Priseljenci na naši šoli glede na izvor:

Država izvora	Število učencev
Bosna in Hercegovina	12
Kosovo	4
Moldavija	2
Drugo	3

V procesu raziskovanja sva spoznali vzroke, zaradi katerih so se v Slovenijo priselile družine učencev priseljencev.

Ti so predvsem ekonomski in osebni (družinski), in sicer:

- iskanje ugodnejših možnosti za zaposlitev,
- boljše plačilo,
- večje možnosti za izobraževanje,
- ugodnejše stanovanjske razmere,

s čimer poskušajo zagotoviti boljšo prihodnost sebi in celi družini.

2.3. JEZIKOVNE OVIRE

2.3.1. NERAZUMEVANJE SLOVENŠČINE

Slovenski jezik predstavlja učencem priseljencem veliko oviro. Pogosto je tako, da ob prihodu ne znajo slovensko, zato ne razumejo učiteljev in sošolcev. Ti učenci zelo težko, ali pa sploh ne morejo slediti učnemu procesu, zelo pa so tudi prikrajšani v navezovanju socialnih stikov s sošolci in sklepanju prijateljstev.

Pogosti so tudi primeri, ko učenec le delno obvlada jezik, v katerem se šola. Tak učenec se sicer sporazumeva v jeziku, v katerem poteka pouk in s tem daje vtis, da jezik obvlada. Težave pa se pojavijo, ko učenec ni sposoben slediti pouku, saj ne obvlada globlje ravni jezika. V takem primeru lahko postane učenec nemiren, ne opravlja svojih nalog ter pušča vtis, da ga šola ne zanima. (Bilanović, 2. 2. 2016)

Glede tega so precej na boljšem tisti učenci, ki ob prihodu vsaj delno razumejo in govorijo slovensko. Znanje jezika novega okolja je pogoj, brez katerega se izobraževanje otroka priseljenca ne izteče uspešno. Jezik sicer ni edini dejavnik, ki pripomore k hitrejšemu in uspešnejšemu šolanju in vključevanju, vendar je dejstvo, da učenci priseljenci v tistih državah, ki novemu jeziku posvečajo večjo pozornost, dosegajo boljše rezultate. (Knez, 2. 2. 2016)

Zakonodajna podlaga za pouk maternega jezika in kulture v OŠ:

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli pravi: »Za otroke, ki prebivajo v Republiki Sloveniji in katerih materni jezik ni slovenski jezik, se ob vključitvi v osnovno šolo organizira pouk slovenskega jezika in kulture, s sodelovanjem z državami izvora pa tudi pouk njihovega maternega jezika in kulture.« (Uradni list RS, št. 87/2011)

2.3.2. POMEN MATERNEGA JEZIKA

Materni jezik ali materinščina je prvi jezik, ki se otroci nagonsko naučijo v ožjem okolju – družini. V njem se najlažje izražamo, razmišljamo, čustvujemo, doživljamo in razumevamo sebe in druge. (Kocjan Barle, Smisl, 2013, str. 9)

Glede učencev priseljencev najprej zaznamo težave, ki so povezane z vprašanjem razumevanja slovenščine, pogosto pa pozabljamo na njihov materni jezik.

Materni jezik je sredstvo identifikacije z določeno jezikovno in družbeno (narodnostno) skupnostjo, sredstvo čustvovanja in sporazumevanja z govorci istega jezika in ima pomemben vpliv na učenje vseh nadaljnjih jezikov. Učitelji ugotavljajo, da se starejši otroci priseljenci, ki pridejo v Slovenijo s predznanjem slovnice in besednega zaklada v svojem maternem jeziku, lažje in hitreje naučijo slovenščino. Spoštovanje kulture otrok in staršev priseljencev in občutek sprejetosti pozitivno vplivata na njihovo motivacijo za učenje jezika okolja, sodelovanje pri šolskem delu in drugih dejavnostih. (Vižintin, 2. 2. 2016)

Prav zato je Organizacija ZN za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) leta 1999 razglasila 21. februar za mednarodni dan maternega jezika.

Zakon o osnovni šoli nalaga obveznost države, da se za otroke staršev slovenskih državljanov, katerih materni jezik ni slovenski, v skladu z mednarodnimi pogodbami organizira pouk njihovega maternega jezika in kulture. Dodatno se lahko organizira tudi dopolnilni pouk slovenskega jezika. (Vižintin, 2. 2. 2016)

V Sloveniji ni veliko osnovnih šol (okoli 10), ki omogočajo izvedbo pouka maternega jezika in kulture (MJK) otrok priseljencev v šolskih prostorih in spodbujajo sodelovanje med učiteljem/-ico pouka MJK ter redno zaposlenimi učitelji na šoli. (Vižintin, 2. 2. 2016)

2.4. IZRAŽANJE PREDSDOKOV

Po eni krajših definicij je predsodek "slabo mišljenje o drugih, brez dovoljšnjih razlogov" (Meserko, 1. 2. 2016)

Predsodki vplivajo na vedenje ljudi in se s stopnjevanjem izražanja predsodkov lahko sprevržejo v primitivna in nasilna dejanja. Razlikujemo različne stopnje izražanja

predsodkov od obrekovanja, izogibanja, diskriminacije, do nasilja in genocida. (Meserko, 1. 2. 2016)

V najinem delu naju je zanimalo tudi, kakšen odnos imajo domači učenci do učencev priseljencev, ali je v njihovem vedenju zaznati tudi izražanje predsodkov. Glede na najine vsakodnevne šolske izkušnje sva pričakovali, da bodo anketiranci poročali tudi o težavah s predsodki. Predvsem sva imeli v mislih izogibanje, obrekovanje in v določeni meri tudi razne druge oblike nasilja.

»Otroci znajo biti najbolj kruti, ker so iskreni in v vsakem trenutku povedo, kar jim pade na pamet in hkrati govorijo na glas tisto, kar si mislijo njihovi starši.« (Meserko, 1. 2. 2016)

3. OSREDNJI DEL

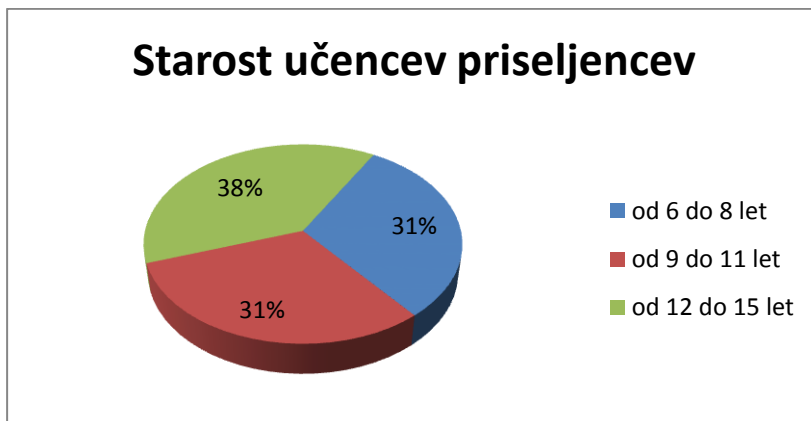
3.1. PREDSTAVITEV POTEKA RAZISKOVALNEGA DELA

3.1.1. Anketni vprašalnik za učence priseljence

1. Anketirali sva 13 učencev priseljencev, od tega 7 fantov in 6 deklic.

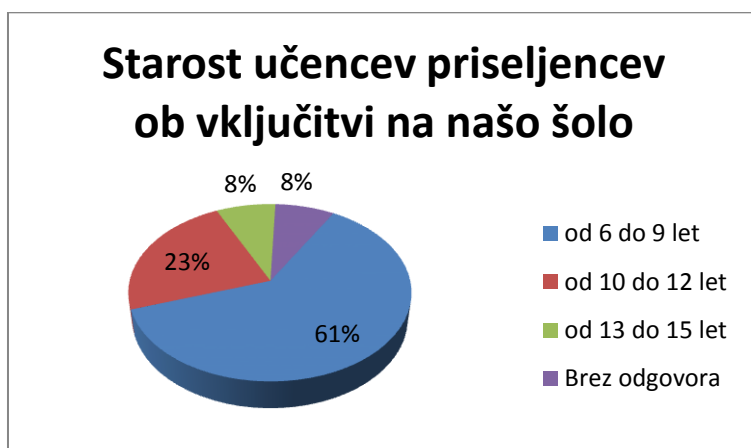
2. Starost učencev priseljencev.

od 6 do 8 let	4
od 9 do 11 let	4
od 12 do 15 let	5

3. Starost učencev priseljencev ob vključitvi na našo šolo.

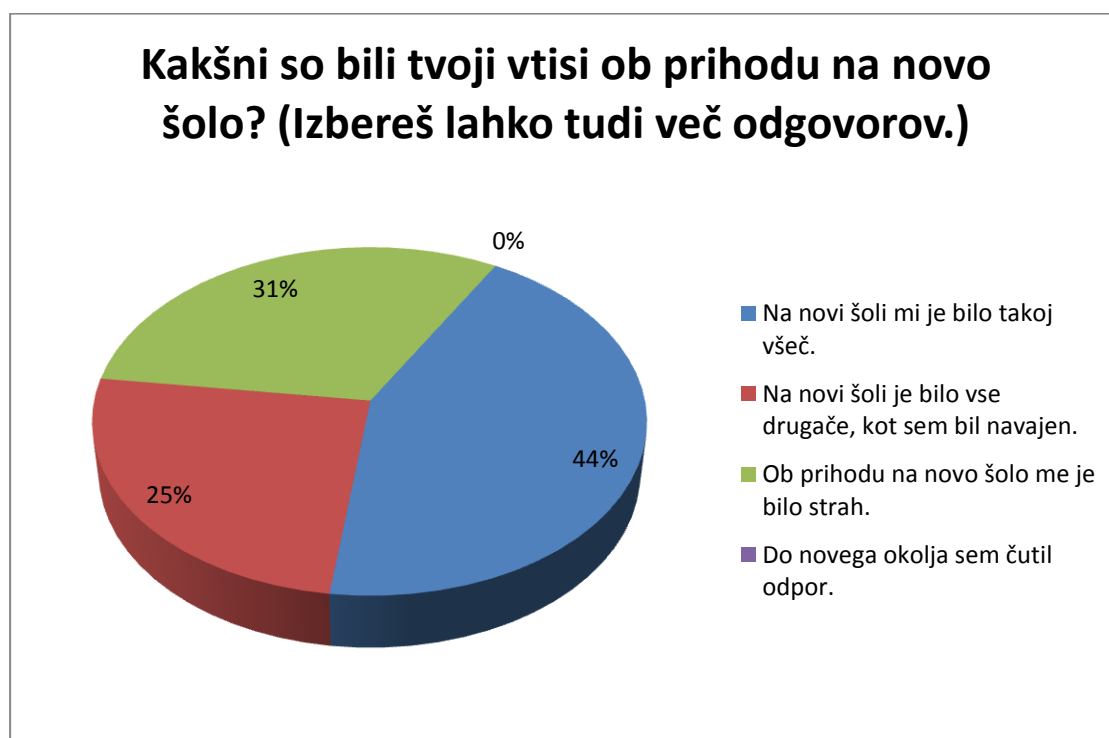
od 6 do 9 let	8
od 10 do 12 let	3
od 13 do 15 let	1
Brez odgovora.	1

Ugotavljava, da je bila večina anketiranih učencev priseljencev ob preselitvi mlajših od 9 let, torej se je večina k nam vključila v prvem triletju šolanja.

4. Kakšni so bili tvoji vtisi ob prihodu na novo šolo? (Izbereš lahko tudi več odgovorov.)

Na novi šoli mi je bilo takoj všeč.	7
Na novi šoli je bilo vse drugače, kot sem bil navajen.	4
Ob prihodu na novo šolo me je bilo strah.	5
Do novega okolja sem čutil odpor.	0

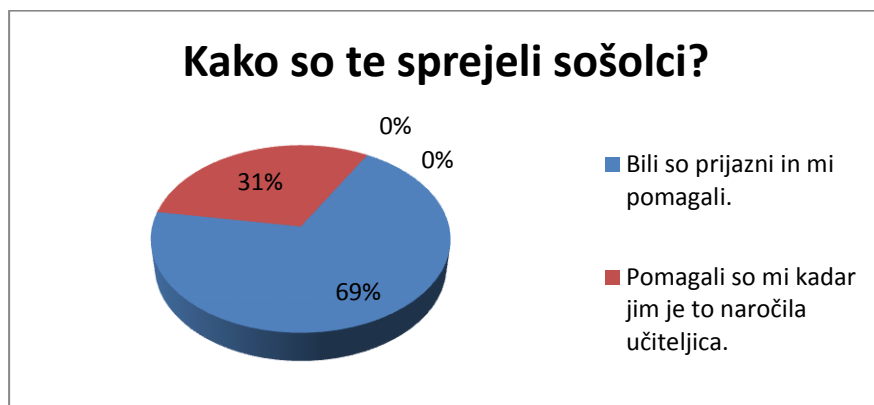

Ugotavljava, da je bilo večini učencev priseljencev na novi šoli všeč. Nekaterim se je zdelo vse drugače, kot so bili navajeni, približno tretjina jih je občutila strah, nihče pa do novega okolja ni čutil odpora. Bili sva presenečen, saj sva pričakovali, da bo več učencev izrazilo, da so bili ob preselitvi prestrašeni.

Glede na odgovore učencev priseljencev lahko ovrževa najino hipotezo, da so učenci priseljenci ob vključitvi na novo šolo prestrašeni in zaskrbljeni.

5. Kako so te sprejeli sošolci? (Izberi en odgovor.)

Bili so prijazni in mi pomagali.	9
Pomagali so mi kadar jim je to naročila učiteljica.	4
Večina se me je izogibala.	0
Do mene so bili nesramni.	0

6. Kako so te sprejeli učitelji? (Izberi en odgovor.)

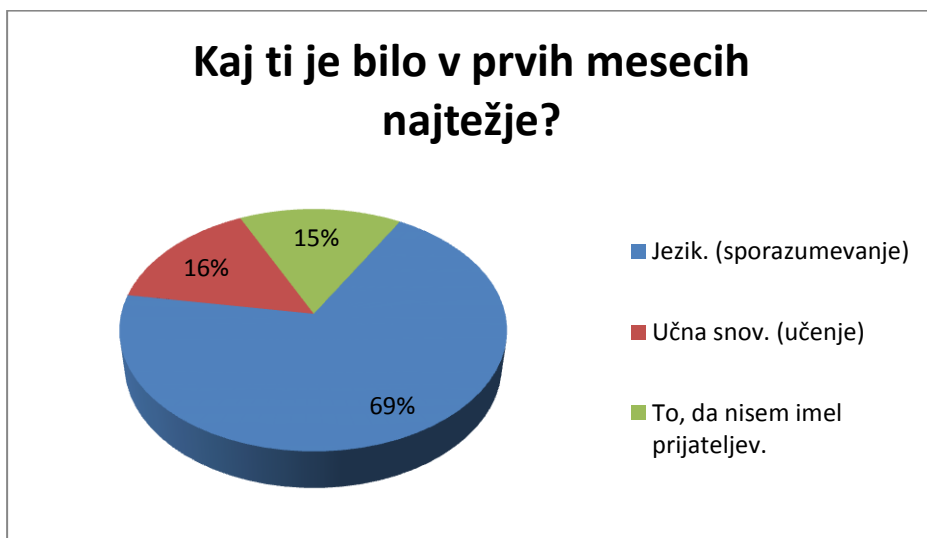
Učitelji so mi nudili učno pomoč in me tudi sicer spodbujali.	11
Obravnavali so me kot vse ostale učence.	2
Menim, da mi niso nudili dovolj učne pomoči in razumevanja.	0

Iz odgovorov sklepava, da so sošolci lepo sprejeli učence priseljence, saj nihče ni poročal o izogibanju ali nesramnosti sošolcev. Vsi so zaznali prijaznost in pomoč. Ugotavljava, da so učencem priseljencem učitelji nudili veliko učne pomoči in jih tudi sicer spodbujali. Glede na to lahko potrdiva hipotezo, da so učenci priseljenci na naši šoli dobro sprejeti.

7. Kaj ti je bilo v prvih mesecih najtežje? (Izberi en odgovor.)

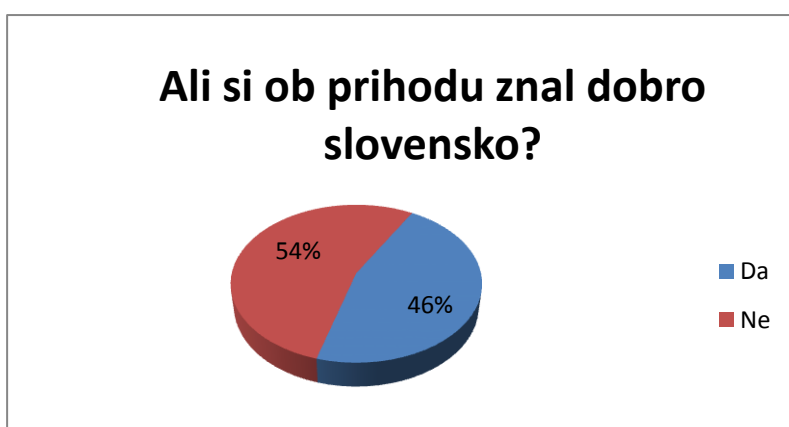
Jezik. (sporazumevanje)	9
Učna snov. (učenje)	2
To, da nisem imel prijateljev.	2

Ugotavljava, da je učencem priseljencem v prvih mesecih povzročal največ težav jezik, oziroma težave v sporazumevanju. Torej lahko potrdiva hipotezo, da je razumevanje jezika ključnega pomena za uspešno vključevanje v novo okolje.

8. Ali si ob prihodu dobro znal slovensko? (Obkroži.)

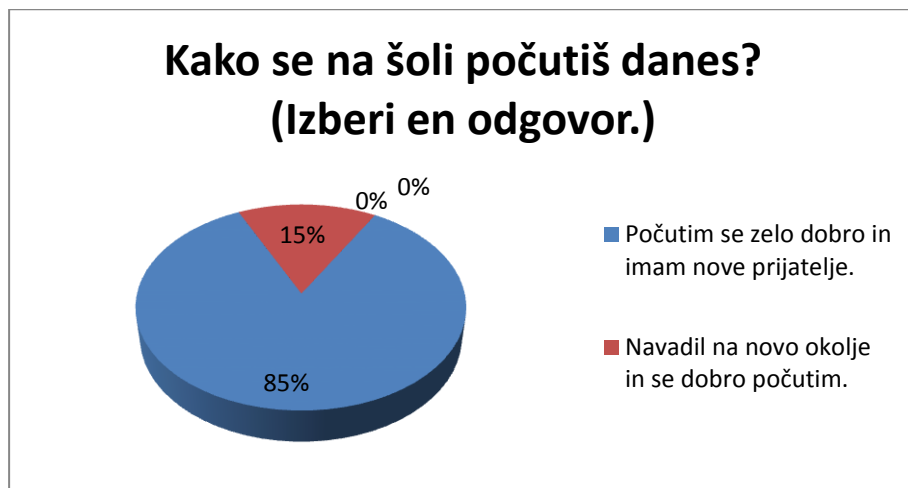
Da.	6
Ne.	7

Kar več kot polovica učencev priseljencev ob prihodu ni znalo dobro govoriti slovensko.

9. *Kako se na šoli počutiš danes? (Izberi en odgovor.)*

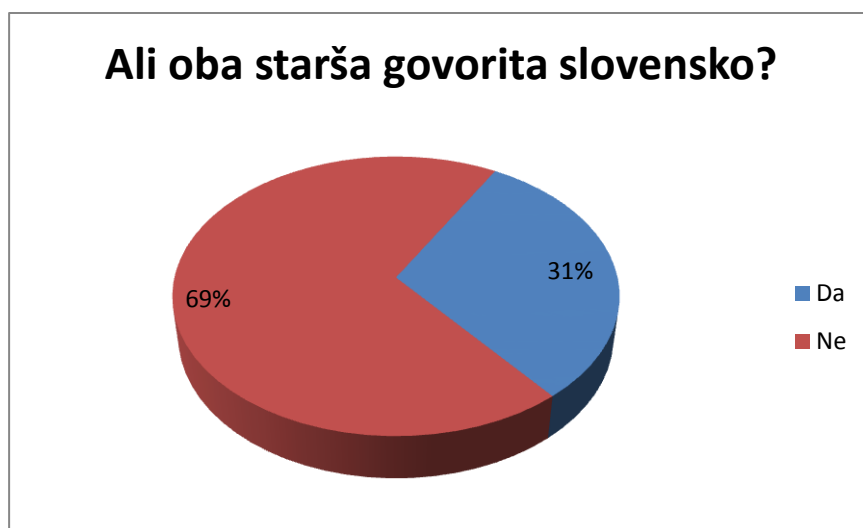
Počutim se zelo dobro in imam nove prijatelje.	11
Navadil na novo okolje in se dobro počutim.	2
Počutim se slabo in v šoli nimam prijateljev.	0
Če bi bilo možno, bi odšel nazaj na prejšnjo šolo.	0

Vsi učenci priseljenci se danes na šoli počutijo dobro, velika večina zelo dobro. Predvidevava, da je njihovo današnje počutje tudi rezultat dobre sprejetosti in nudenja pomoči ob prihodu, o čemer so poročali ob prejšnjih vprašanjih.

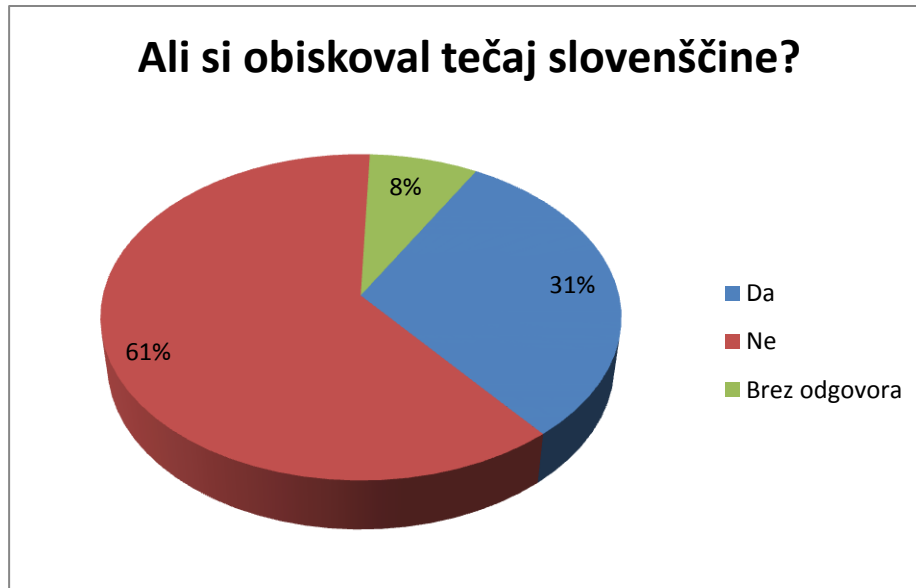
10. *Ali oba starša govorita slovensko? (Obkroži.)*

Da.	4
Ne.	9

11. Ali si obiskoval tečaj slovenščine? (Obkroži.)

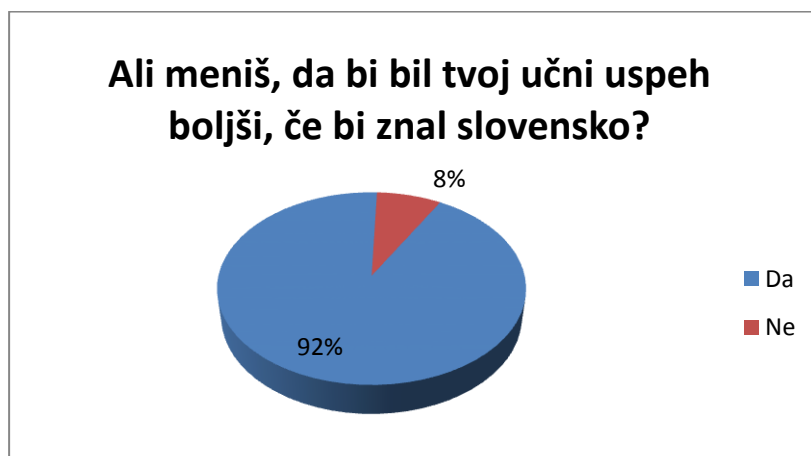
Da.	4
Ne.	8
Brez odgovora.	1

Večina staršev učencev priseljencev ne govori slovensko, večina učencev priseljencev pa jih tudi ni obiskovala tečaja slovenščine.

12. Ali meniš, da bi bil tvoj učni uspeh boljši, če bi znal slovensko? (Obkroži.)

Da.	12
Ne.	1

Skoraj vsi učenci priseljenci menijo, da bi bil njihov učni uspeh boljši, če bi znali slovensko. Ta ugotovitev na nek način potrjuje najino hipotezo, da je razumevanje jezika ključnega pomena za uspešno vključevanje v novo okolje. Meniva torej, da je tudi učni uspeh merilo uspešnega vključevanja v novo okolje.

13. Kaj ti je pri vključitvi v novo okolje najbolj pomagalo? (Izberi en odgovor.)

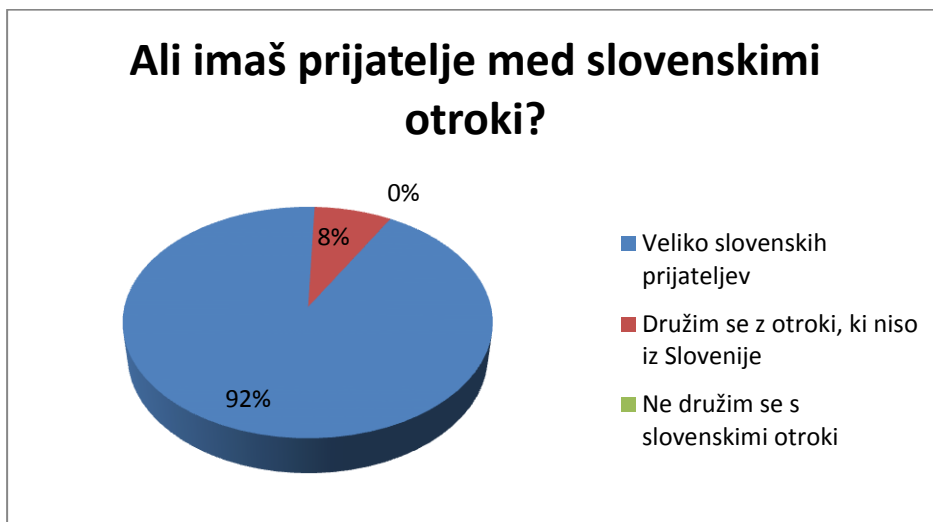
Pomoč sošolcev.	5
Pomoč učiteljev.	6
Pomoč staršev.	1
Tečaj slovenščine.	1
Status priseljenca.	0
Drugo.	0

Priseljenci menijo, da jim je najbolj pomagala pomoč učiteljev in sošolcev.

14. Ali imaš prijatelje med slovenskimi otroki? (Obkroži trditev, ki je najbolj ustrezna.)

Imam veliko slovenskih prijateljev.	12
Več se družim z otroki, ki niso iz Slovenije.	1
Ne družim se s slovenskimi otroki.	0

Skoraj vsi priseljenci imajo veliko slovenskih prijateljev, le eden poroča, da se več druží s otroki, ki niso iz Slovenije.

15. Ali meniš, da bi ti še kaj lahko pomagalo, da bi se lažje vključil v novo okolje? Napiši, kaj.

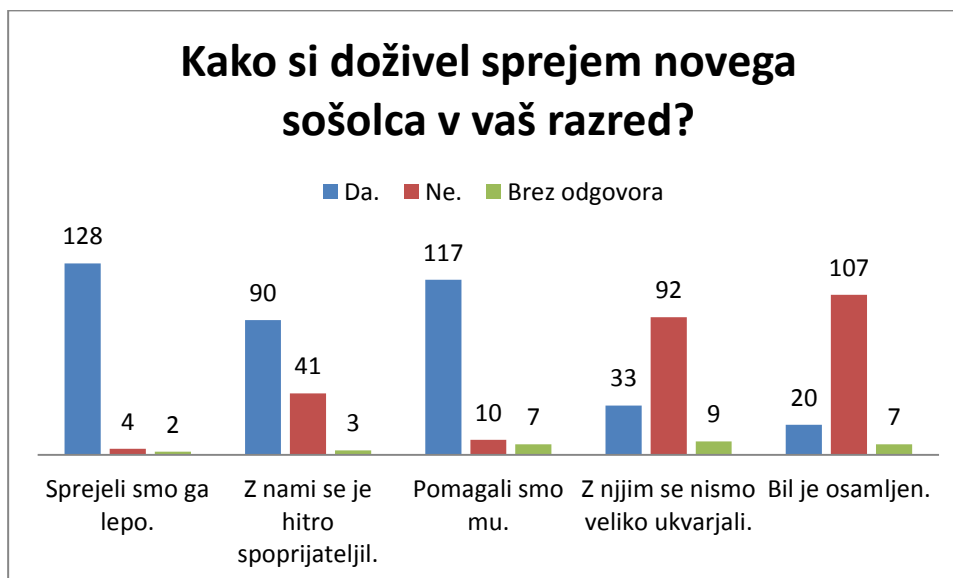
Na to vprašanje je odgovorilo le 5 od 13 učencev. Štirje so zapisali, da je bilo do zdaj vse v redu, eden pa, da bi mu pomagalo več znanja slovenščine.

3.1.2. Anketni vprašalnik za sošolce učencev priseljencev

Anketirali sva 134 sošolcev učencev priseljencev.

1. *Kako si doživel sprejem novega učenca v vaš razred ? Obkroži.*

	Da.	Ne.	Brez odgovora.
Sprejeli smo ga lepo.	128	4	2
Z nami se je hitro spoprijateljil.	90	41	3
Pomagali smo mu.	117	10	7
Z njim se nismo veliko ukvarjali.	33	92	9
Bil je osamljen.	20	107	7

Velika večina učencev je novega učenca priseljenca sprejela dobro in misli, da ob prihodu ni bil osamljen. Večina mu je tudi pomagala in se z njim spoprijateljila, približno tretjina pa se z njim ni preveč ukvarjala.

2. Ali si z zanimanjem pričakoval novega učenca?

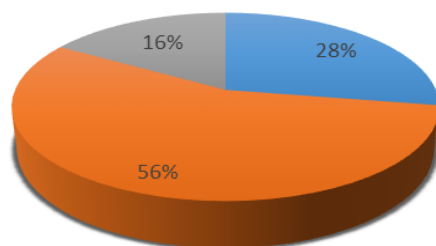
Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	77
Ne.	19
Nisem razmišljal o tem.	38

3. Ali si v razredu opazil kakšne zadržke ali negativne odzive na novega učenca, ki se je preselil iz druge države?

Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	37
Ne.	75
Brez odgovora.	13

Ali si v razredu opazil kakšne zadržke ali negativne odzive na novega učenca, ki se je preselil iz druge države?

■ DA ■ NE ■ NISO ODGOVORILI

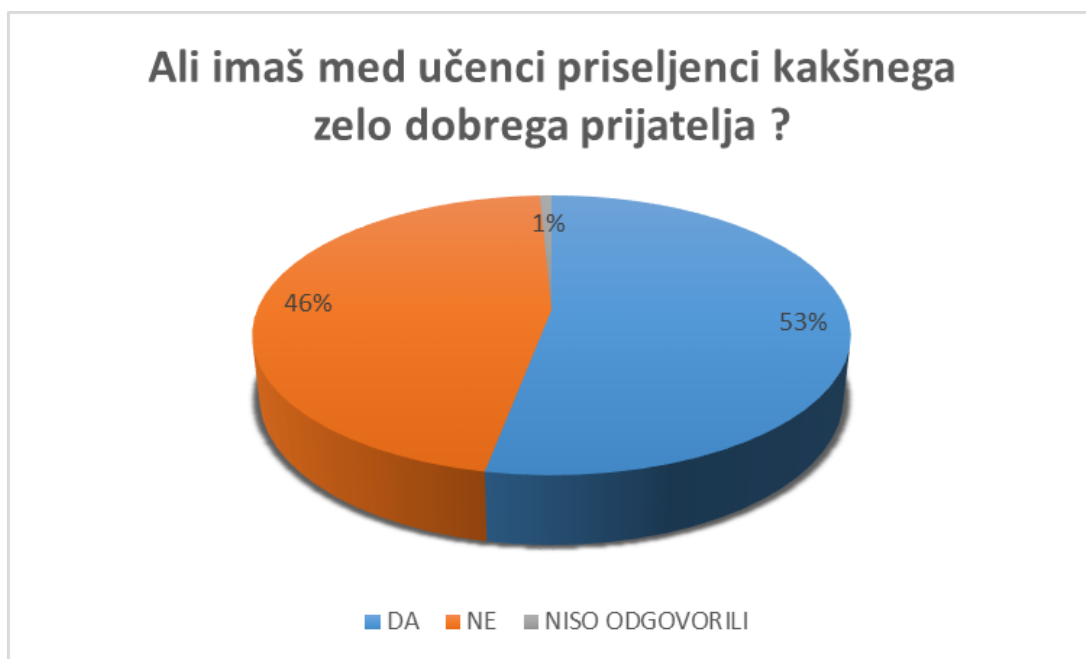
Večina učencev je z zanimanjem pričakovala novega učenca in ob prihodu tudi ni zaznala negativnih odzivov.

Skoraj ena tretjina učencev pa je opazila zadržke ali negativne odzive, ki pomenijo določeno stopnjo izražanja predsodkov do novega učenca priseljenca. Povzemava njihove odgovore, ki sva jih zapisali v vrstnem redu po pogostosti navajanja:

- Sošolci so ga zafrkavali, zmerjali in se iz njega norčevali.
- Učenec priseljenc ni hotel sprejeti naše pomoči.
- Sošolci ga niso sprejeli v pogovore in igro.
- Je čuden in ga nismo takoj sprejeli.
- Ima čuden vonj.
- Vse se mu zdi smešno.
- Nismo ga mogli spoznati, ker ni govoril slovensko.
- Zavrača hrano.
- Nekateri so preveč silili v njega.
- Učenec priseljenc se ni želel vključiti v igro.

4. Ali imaš med učenci priseljenci kakšnega zelo dobrega prijatelja?

Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	71
Ne.	63
Brez odgovora.	1

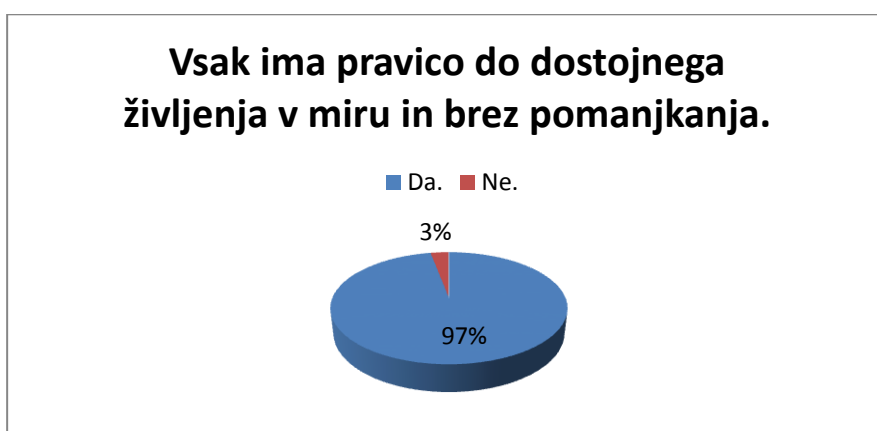

Anketa je pokazala, da ima približno polovica učencev zelo dobrega prijatelja med učenci priseljenci.

5. Kakšen je na splošno tvoj odnos do tujcev, ki se priseljujejo v Slovenijo ali potujejo skozi? Obkroži, ali se s trditvijo strinjaš.

Vsak ima pravico do dostojnega življenja v miru in brez pomanjkanja.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	130
Ne.	4

Življenje z ljudmi drugih kultur in veroizpovedi je zanimivo in nas lahko bogati.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	100
Ne.	32
Brez odgovora.	2

Prav je, da tujce sprejmemo in smo do njih strpni.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	131
Ne.	3

Nekateri tujci zaradi svoje drugačnosti ne sodijo k nam.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	33
Ne.	101

Ljudje drugih narodnosti in veroizpovedi nas ogrožajo.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	32
Ne.	100
Brez odgovora.	2

Ugotavljava, da je odnos do tujcev na načelni ravni zelo pozitiven. Meniva, da je takšno stališče rezultat naučenosti in vzgoje v smeri strpnosti in sprejemanja drugačnosti.

Malo, vendar opazno, pa se mnenja razlikujejo pri trditvah, ki konkretnije sprašujejo učence o enakopravnem in enakovrednem sobivanju. Tu je opaziti več zadržkov in strahu pred ljudmi, ki so po narodnosti, kulturi in veri drugačni od nas. Približno tretjina učencev meni, da nekateri tujci zaradi svoje drugačnosti ne sodijo k nam in da nas ljudje drugih narodnosti in veroizpovedi ogrožajo.

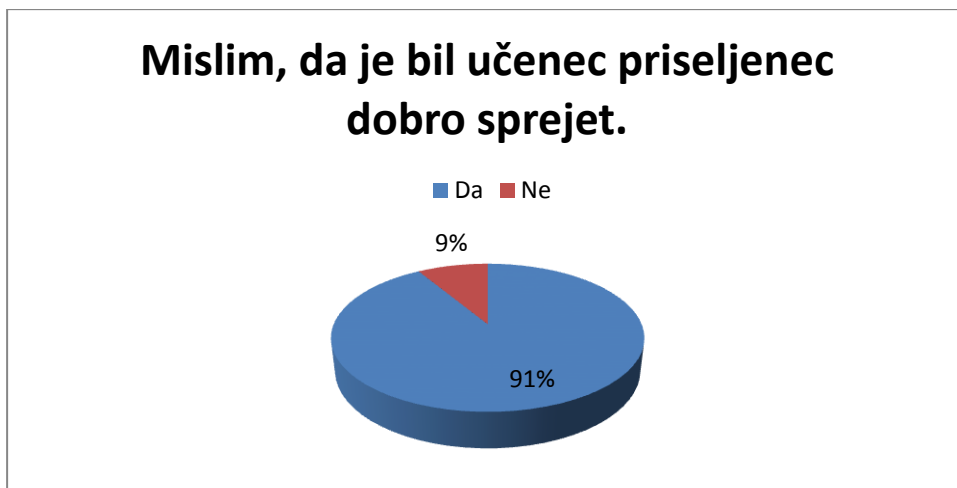
3.1.3. Anketni vprašalnik za učitelje

Anketirali sva 23 učiteljev.

1. *Kakšne so vaše izkušnje z učenci priseljenci, oziroma z njihovo sprejetostjo?
Obkrožite, ali se strditvijo strinjate.*

Mislím, da je bil učenec priseljenec dobro sprejet.

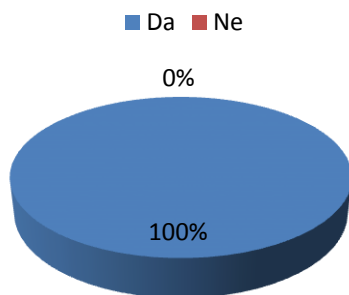
Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	21
Ne.	2

Pomagal sem mu, kolikor mi nalaga strokovna in delovna obveznost.

Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	23
Ne.	0

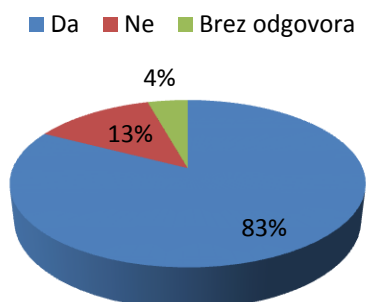
Pomagal sem mu, kolikor mi nalaga strokovna in delovna obveznost.

Pomagal sem mu po svojih najboljših močeh, tudi izven svoje delovne obveznosti.

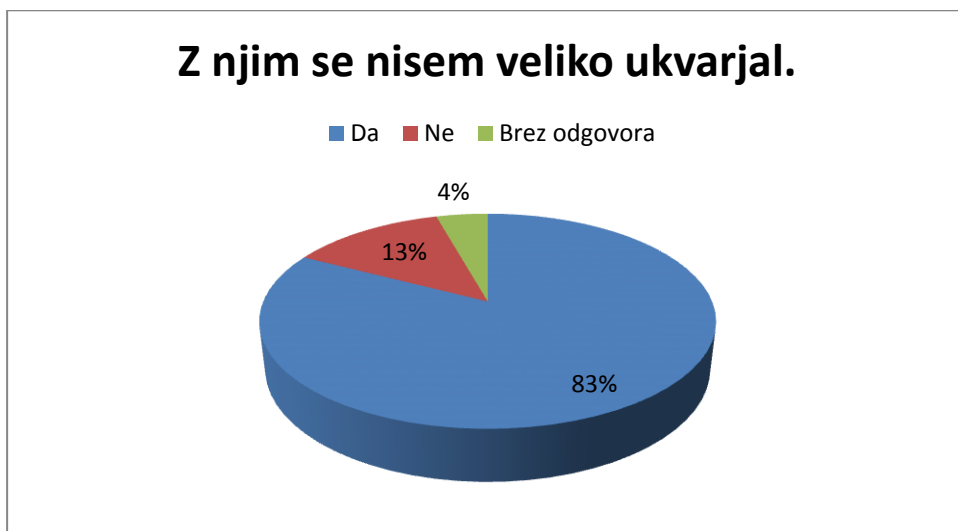
Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	19
Ne.	3
Brez odgovora.	1

Pomagal sem mu po svojih najboljših močeh, tudi izven svoje delovne obveznosti.

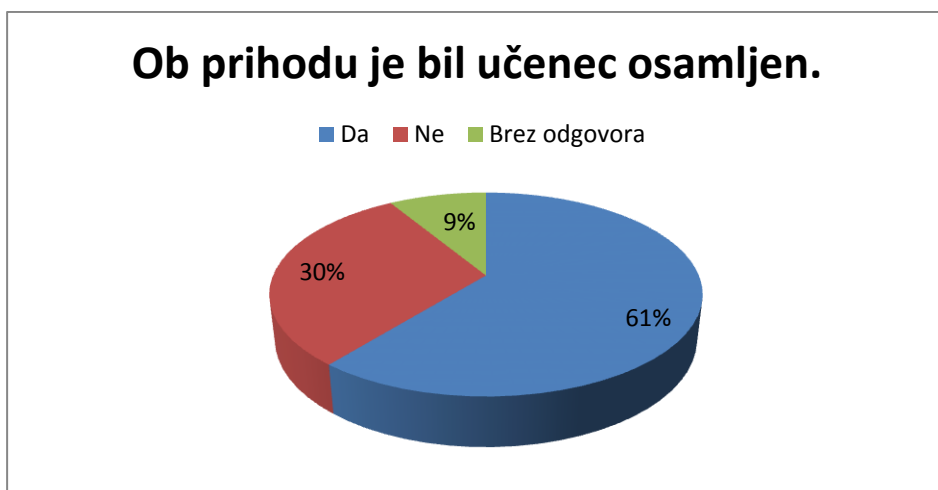
Z njim se nisem veliko ukvarjal.

Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	19
Ne.	3
Brez odgovora.	1

Ob prihodu je bil učenec osamljen.

Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	14
Ne.	7
Brez odgovora.	2

Učenci priseljenci se večinoma družijo z Neslovenci.

Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	13
Ne.	7
Brez odgovora.	3

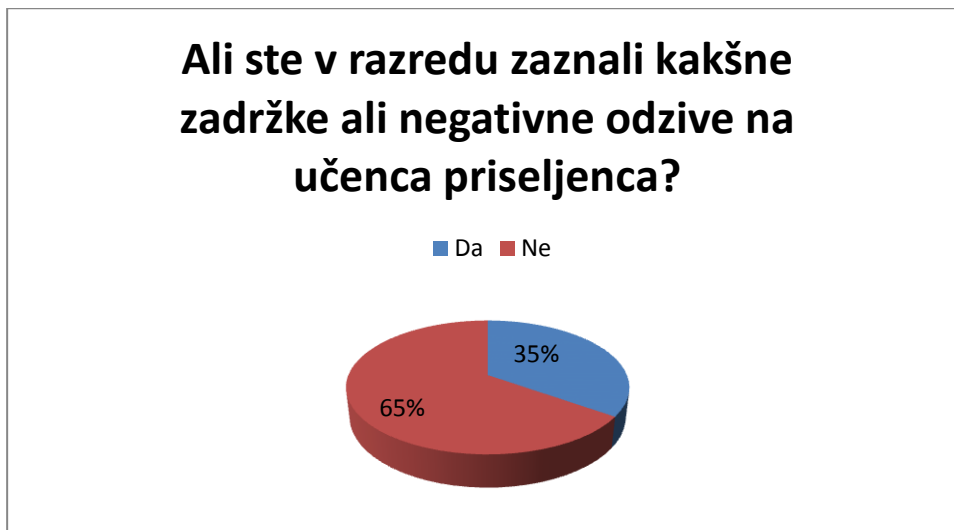

Učitelji menijo, da je bil učenec priseljenc sprejet dobro, velika večina je temu učencu pomagala po svojih najboljših močeh in izven svoje delovne obveznosti. Večina učiteljev opaža osamljenost priseljencev ob prihodu, več kot polovica pa jih meni, da se priseljenci večinoma družijo z Neslovenci.

Vse štiri hipoteze so bile torej s strani učiteljev potrjene, odgovori učencev pa se pri dveh vprašanjih razlikujejo od odgovorov učiteljev. Večina učencev priseljencev se namreč ni počutila prestrašeno in osamljeno, prav tako večina poroča, da ima veliko prijateljev med Slovenci.

2. Ali ste v razredu zaznali kakšne zadržke ali negativne odzive na novega učenca priseljenca?

Možni odgovori	Število odgovorov
Da.	8
Ne.	15

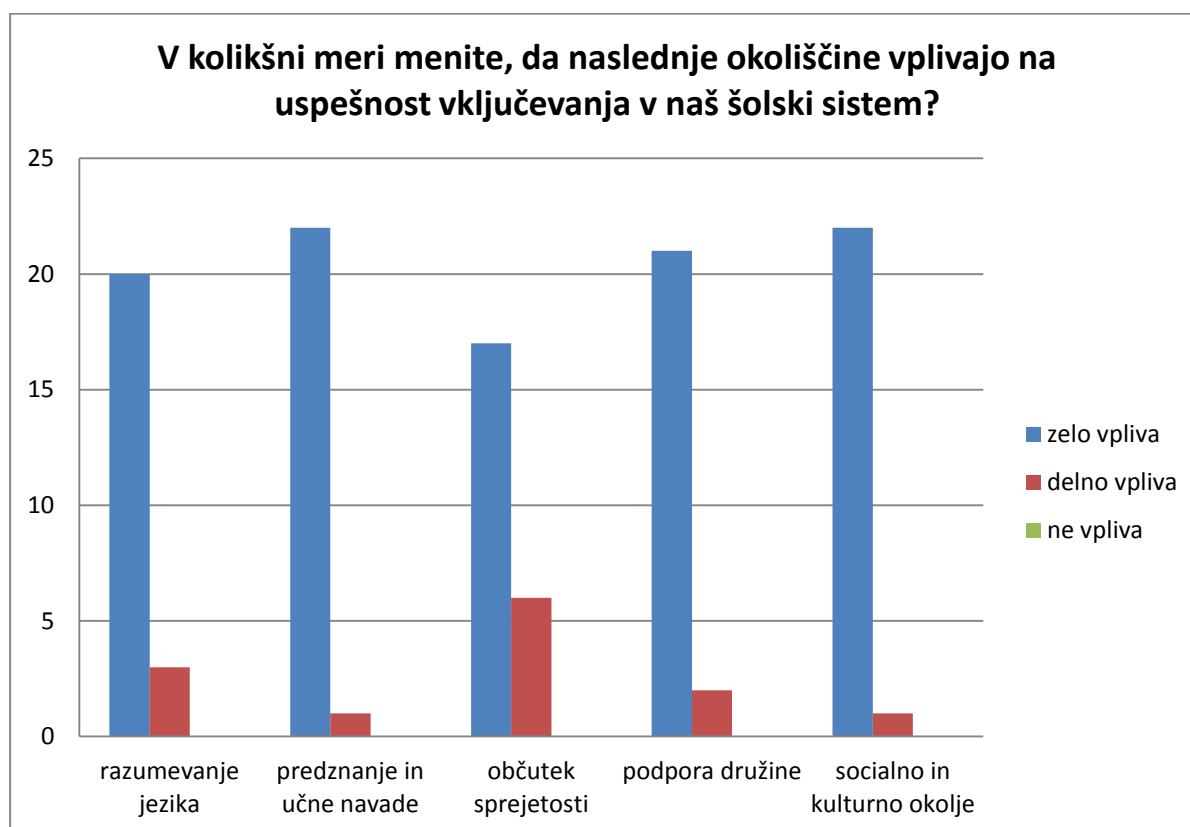
Približno tretjina učiteljev je zaznala negativne odzive, kar kaže na določene predsodke do priseljencev in so jih sošolci izražali na različne načine.

Učitelji so izpostavili naslednje odzive:

- Sošolci so se ga izogibali.
- Zaničevanje, ignoriranje.
- Se z njim ne ukvarjajo, je osamljen.
- Ignoriranje, izločanje, posmehovanje.
- Nekateri sošolci niso želeli sedeti z učencem priseljencem.
- Zaradi težav s sporazumevanjem se priseljenci družijo večinoma med seboj.
- Nekateri so bili osamljeni, sošolci jim niso bili pripravljeni pomagati.
- Učence priseljence je bilo sram, bili so nesproščeni, zadržani, tihi.

3. V kolikšni meri menite, da naslednje okoliščine vplivajo na uspešnost vključevanja in napredovanja v našem šolskem sistemu?

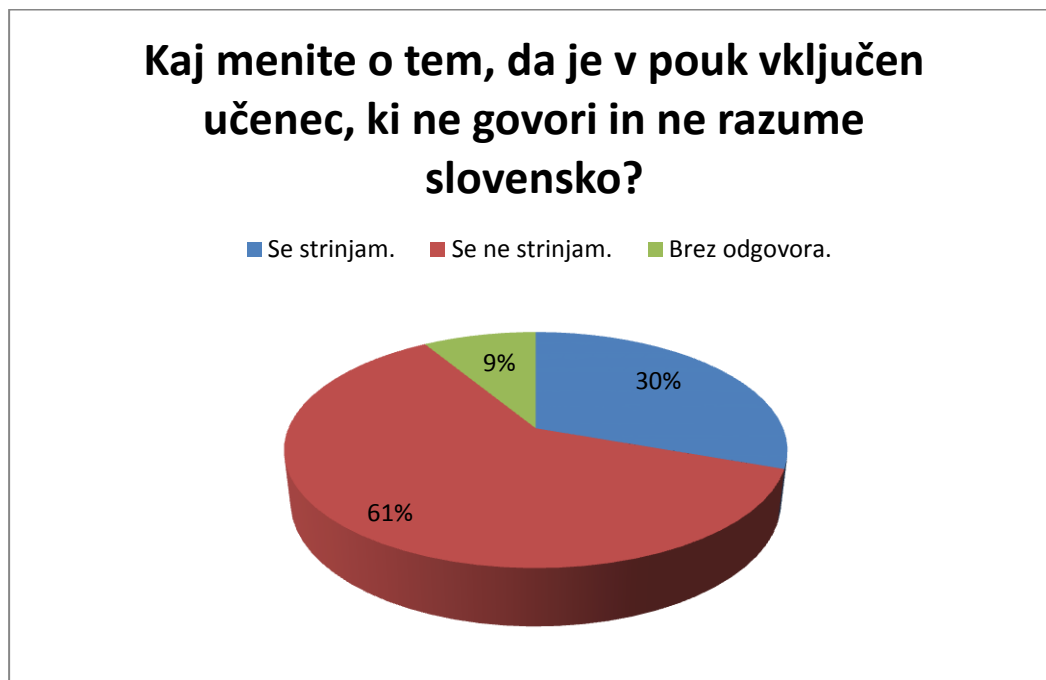
	Zelo vpliva	Delno vpliva	Ne vpliva
Razumevanje oz. nerazumevanje slovenskega jezika.	20	3	0
Predznanje in učne navade.	22	1	0
Občutek sprejetosti v novem okolju.	17	6	0
Podpora družine.	21	2	0
Socialno in kulturno okolje.	22	1	0

Velika večina učiteljev meni, da vse navedene okoliščine zelo vplivajo na uspešnost vključevanja v naš šolski sistem.

4. Kaj menite o tem, da je v pouk vključen učenec, ki ne govori in ne razume slovensko?

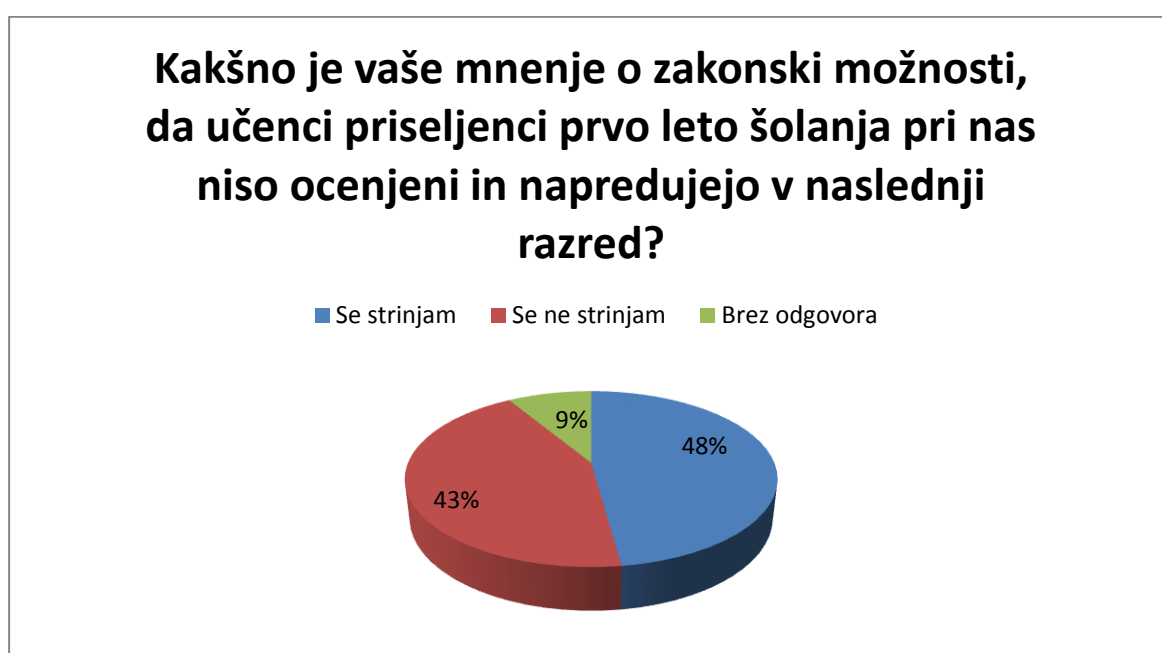
Možni odgovori	Število odgovorov
Se strinjam.	7
Se ne strinjam.	14
Brez odgovora.	2

Kar dve tretjini učiteljev se ne strinja, da je v pouk vključen učenec, ki ne govori in ne razume slovensko.

5. Kakšno je vaše mnenje o zakonski možnosti, da učenci priseljenci prvo leto šolanja pri nas niso ocenjeni in napredujejo v naslednji razred?

Možni odgovori	Število odgovorov
Se strinjam.	11
Se ne strinjam.	10
Brez odgovora.	2

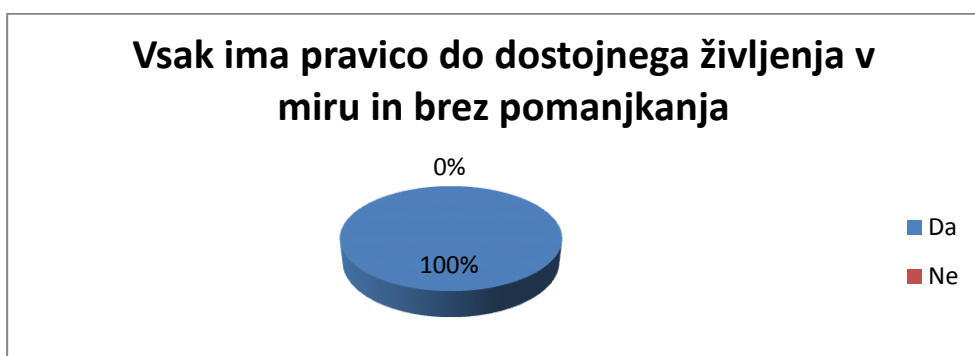

Učitelji imajo o zakonski možnosti, da učenci priseljenci prvo leto šolanja niso ocenjeni in napredujejo v naslednji razred, zelo deljeno mnenje. Približno polovica se jih s tem strinja, polovica pa ne. Nekaj učiteljev je ob tem vprašanju zapisalo, da bi se v prvem letu šolanja učenci priseljenci morali intenzivno učiti slovenščino.

6. Kakšen je na splošno vaš odnos do tujcev, ki se priseljujejo v Slovenijo ali potujejo skozi? (Ali se s spodnjimi mnenji oz. trditvami strinjate? Ustrezno obkrožite.)

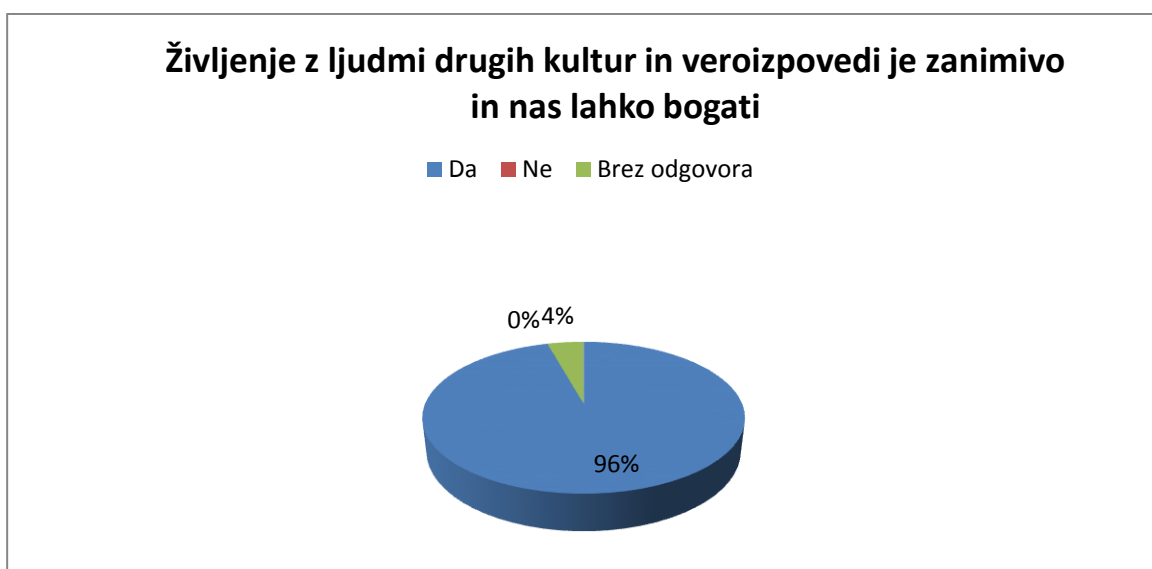
Vsak ima pravico do dostojnega življenja v miru in brez pomanjkanja.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	23
Ne.	0

Življenje z ljudmi drugih kultur in veroizpovedi je zanimivo in nas lahko bogati.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	22
Ne.	0
Brez odgovora.	1

Prav je, da tujce sprejmemo in smo do njih strpni.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	23
Ne.	0

Nekateri tujci zaradi svoje drugačnosti ne sodijo k nam.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	2
Ne.	21

Ljudje drugih narodnosti in veroizpovedi nas ogrožajo.

Odgovori	Število odgovorov
Da.	2
Ne.	20
Brez odgovora.	1

Ugotavljava, da splošen odnos učiteljev do tujcev, ki se priseljujejo v Slovenijo, izkazuje sprejemanje drugačnosti, strpnost in odprtost v smislu medkulturnega povezovanja.

3.1.4. Intervju s Stanko Goršič, svetovalno delavko

- 1. Pri svojem delu se srečujete z učenci priseljenci, spoznate tudi njihove starše. Kakšni so prvi stiki z družino in kako doživljate sprejem učenca priseljenca na našo šolo?*

Prvi stiki z družinami so bili vedno pozitivni, velika ovira pa je jezik. Težko se sporazumevamo, predvsem težavno pa je komuniciranje z albansko govorečimi starši in otroki. Jezikovno oviro premagujemo s kretnjami pa tudi s prevajalci.

Sprejem učenca priseljenca doživljam še bolj čustveno in empatično kot sprejem učenca, ki prihaja iz druge slovenske šole. Učenci priseljenci ne prihajajo le v novo šolo, ampak se morajo soočiti s povsem novim okoljem in sprejeti drugačne navade. Čeprav se z učencem priseljencem jezikovno pogosto ne razumeva, mu skušam preko neverbalne govornice vzbuditi občutek varnosti in sprejetosti. Verjamem, da mu tako vsaj malo olajšam prihod v novo okolje, lahko rečem v nov svet.

- 2. V kolikšni meri lahko po vaših izkušnjah nerazumevanje slovenščine vpliva na uspešno vključitev v novo okolje?*

Nerazumevanje jezika okolja v katerem človek živi, lahko močno zaznamuje možnost za uspešno vključitev v novo socialno sredino. Posameznik, ki ne obvlada jezika in je po možnosti še bolj introvertirane narave, bo s težavo navezal stik z drugimi. Taki učenci se držijo v ozadju, pogosto jih vidim same sedeti na klopi na hodniku ali v razredu, medtem ko se ostali učenci živahno pogovarjajo ali se igrajo. Zagotovo jih nerazumevanje jezika in s tem nesposobnost govorne komunikacije močno ovira pri navezovanju stikov. Seveda to ni pravilo, saj poznam tudi primere, ko so učenci kljub nerazumevanju jezika hitro navezali stik s sošolci.

3. *Kako ocenjujete sodelovanje staršev pri vključevanju otroka priseljenca v novo okolje? Kakšne so vaše izkušnje?*

Sodelovanje staršev s šolo se od primera do primera razlikuje. Starši se trudijo sodelovati po svojih najboljših močeh. Nekateri zelo slabo, ali pa sploh ne razumejo slovensko, kar pogosto predstavlja veliko oviro. Potrebujejo veliko pomoči in vodenja in večinoma so za to podporo zelo hvaležni.

4. *Katere so po vašem mnenju največje težave, ki učence priseljence ovira pri hitrejšem vključevanju in napredovanju v našem šolskem sistemu?*

Dejavniki, ki jih zaznavam kot oviro pri težjem vključevanju učenca priseljenca v nov šolski sistem, so:

- jezik,
- podpora in zmožnost staršev, da pomagajo otroku pri šolskih obveznostih,
- želja in volja učenca po uspehu,
- in ne nazadnje tudi njegove sposobnosti.

5. *Kako vidite odnos domačih učencev do sošolcev priseljencev? Je glede tega kakšna razlika med mlajšimi in starejšimi učenci? Ali menite, da se učenci priseljenci v enaki meri družijo in sklepajo prijateljstva tudi med slovenskimi učenci?*

Odnos domačih učencev do sošolcev priseljencev je pri nas izredno pozitiven. Opažam, da se mlajši učenci bolj razveselijo novega sošolca, oziroma ob njegovem prihodu pokažejo večji interes in ga hitreje sprejmejo v svojo družbo. Pri starejših pa so vezi med učenci že močnejše stekane, pridružijo pa se še mladostniške muhe in težave, ko si vsak išče svoj prostor med prijatelji, kar lahko novemu učencu oteži vključitev v njihovo socialno sredino. Če je ob tem prisotna še jezikovna ovira, pa je še toliko težje, saj je posameznik že zaradi tega na nek način izoliran. Uspešnost vključitve učenca priseljenca v razredno sredino pa je močno odvisna tudi od nas odraslih, razrednikov in drugih učiteljev, kako učence pripravimo na prihod novega sošolca. Opaziti je, da učenci priseljenci hitro, oz. hitreje navežejo stik z učenci, ki prihajajo iz iste države, četudi so ti učenci starejši, oz. mlajši do njih.

3.1.5. Izkušnje Andreje Založnik, učiteljice razrednega pouka

»Opisala bom svojo izkušnjo z vključevanjem deklice, ki se je priselila iz Kosova v Slovenijo in se je vpisala pri nas v drugi razred.

Njen oče je pri nas delal že prej, ker pa je dobil možnost redne zaposlitve, je po petnajstih letih pripeljal v Slovenijo svojo družino s tremi otroki. Ena od deklic je doma zaključila prvi razred, k nam pa je prišla v drugi razred, ki sem ga takrat poučevala.

Sprva je bila zelo boječa, zmedena in žalostna. Govorila je albansko in ni razumela nobene slovenske besede. Sporazumevanje je bilo zaradi tega za vse zelo naporno. Znašli smo se tako, da smo si pomagali z albansko slovenskim slovarjem najpogosteje uporabljenih besed. V določenih situacijah nam je bil v veliko pomoč deček v sosednjem razredu – četrtošolec, ki je govoril oba jezika. To možnost sem največkrat izkoristila takrat, ko je bila deklica v stiski in naš slovarček ni bil dovolj. Omogočena ji je bila tudi individualna pomoč, ko sva se v bistvu učili jezika, saj so v domačem okolju govorili albansko. Oče je do neke mere sicer obvladal slovenščino, vendar je bil zaradi narave svojega dela večino časa odsoten.

Sošolci so deklico lepo sprejeli, želeli so si njeno družbo in vključevali so jo v igro. Kmalu pa se je pokazalo, kdo izmed njih to počne iskreno in iz lastne želje in kdo le zato, ker sem jih usmerjala in k temu spodbujala, da bi se učenci iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij počutili sprejete. Deklica se je kmalu naučila neverbalne komunikacije, z obrazno mimiko in gestami je lahko izražala svoje občutke in na tak način marsikaj razkrila. Nekaj učencev ji je po začetnem navideznem sprejemanju začelo nagajati, ali jo žaliti v prepričanju, da za to ne bo nihče izvedel, saj tega ne bo znala povedati. Deklica je zato pogosto jokala, sčasoma pa se je z mojim posredovanjem in s pomočjo sošolcev, ki so ji želeli pomagati, postavila "na svoje noge". Pridobivala je na samozavesti in marsikdaj razkrila, česar do tedaj nisem opazila. Učence v razredu sem skozi njene oči spoznavala čisto na poseben, drug način.

Zelo dobro se spominjam gledališke predstave v telovadnici naše šole. Deklica je pravljичne junake, ki so predstavljali negativne like, nam pa so povsem običajni in znani, doživela kot nekaj groznega. Predstavo sva zapustili predčasno, saj je bila

popolnoma prestrašena. Tresla se je, jokala in šlo ji je na bruhanje. Prijetno doživetje za domače učence je ona zaradi čustvene ranljivosti in nerazumevanja besedišča doživela kot največji stres.

Po šestih mesecih našega skupnega druženja si je deklica ustvarila svoje mesto v skupini. Besedni zaklad v slovenščini je naraščal in tudi na samozaupanju je pridobila. Ko je torej kazalo, da je najhujše že za njo, je njen oče izgubil službo in družina se je vrnila na Kosovo.

Vsi smo jo iskreno pogrešali in z njenim odhodom smo v razredu izgubili detektor za prepoznavanje naših skritih misli in čustev. Sobivanje z njo pa je pustilo mnoge opazne sledi na poti učenja pristnih medčloveških odnosov in sprejemanja.«

Andreja Založnik

3.1.6. Intervju z Blanko Skočir, učiteljico slovenščine

1. *Kakšne so vaše izkušnje pri delu z učenci, ki prihajajo iz drugih jezikovnih okolij?*

Moje izkušnje pri delu z učenci, ki prihajajo iz drugih jezikovnih okolij, so zelo različne. Slovenski jezik poučujem v 3-VIZ obdobju, v svoji 23-letni delovni praksi pa sem opazila, da je delo s takšnimi učenci odvisno od več dejavnikov. Nekateri med njimi so:

- starost učenca, ki se vključuje v okolje, ki ne govori njegovega maternega jezika;
- bistrost učenca in razvitost njegovih komunikacijskih ter socialnih veščin;
- zavedanje družine o pomenu jezikovne integracije učenca,
- jezikovne navade matične družine, iz katere prihaja učenec.

Učenci, ki se vključijo v novo okolje ob začetku šolanja ali najkasneje do zaključka 2-VIZ obdobja, so praviloma bolj uspešni v obvladovanju slovenščine kot učenci, ki se integrirajo v 3-VIZ obdobju. Učenci, ki imajo razvite komunikacijske veščine in so sprejeti v krogu svojih sošolcev, se lažje izražajo v slovenskem jeziku. Učenci, ki izvirajo iz jezikovno mešanih družin (eden od staršev je slovensko govoreči) ali iz družin, ki so ozavestili pomen dobrega znanja slovenščine za otrokovo uspešno integracijo v novem jezikovnem okolju in temu prilagajajo tudi domače sporazumevanje, so praviloma bolj uspešni pri obvladovanju slovenskega jezika.

2. *V kolikšni meri so po vašem mnenju ti otroci lahko uspešni pri pouku, glede na to, da nekateri zelo slabo razumejo slovensko? Kakšne so njihove težave pri pouku in kako se vi, kot učiteljica slovenščine, lotevate tega problema?*

V praksi poznam primer učenca, ki ni razumel slovenskega jezika, vpisan pa je bil v 7. razred slovenske osnovne šole. Njegov položaj se zdi brezupen ne le pri slovenščini, ampak tudi pri vseh drugih predmetih, saj se kljub nekaterim prilagoditvam, ki jih imajo učenci tujci, ni uspel naučiti več kot nekaj slovenskih fraz. Njegov uspeh je zatrt v kali, saj mu šolski sistem ni omogočil intenzivnega učenja slovenščine, ampak ga je z nekaj urami dodatnega pouka slovenščine preprosto kot neplavalca vrgel v morje s snovjo natrpanega učnega programa predmetnika OŠ.

Učenci iz tujejezičnih okolij, ki znajo slovenski jezik slabše, so le izjemoma uspešni, saj je njihova prva pozornost usmerjena v poznavanje besedišča, frazeologije, razbiranja pomena enakozvočnic in enakopisnic iz sobesedila, gradnje povedi in stavka; tvorjenja smiselno povezanega jezika, tako da so metajezikovnim zmožnostim (učenja jezika o jeziku) le izjemoma kos. Enako velja najbrž za ostale učne predmete, ki so zahtevni po svoji vsebini in strukturi in ki zahtevajo obvladovanje minimalnih standardov slovenščine. Dodatna težava je slabše sprejemanje, posmehovanje sošolcev ob njihovih osnovnih jezikovnih napakah, zaradi česar se tak učenec največkrat še bolj zapre vase in ne upa jezikovno eksperimentirati.

Velikokrat čutim nemoč, neuspeh in jezo, spričo razmer, v katere sva potisnjena učenec in jaz kot učiteljica. Največkrat prilagodim domače delo, tako da učenci rešujejo le temeljne vsebine. Pri domačem branju diferenciram leposlovje, tako da imajo tujejezični učenci lažje branje. Njihovo slabše jezikovno znanje upoštevam pri pisnem ocenjevanju, tako da na pisnem preizkusu označim naloge, ki preverjajo minimalne standarde znanja in jim podaljšam čas pisanja, pri ustnem ocenjevanju pa se dogovorimo za datum ustnega ocenjevanja. Zanje sem ob začetku šolskega leta razpisala uro učne pomoči, ki poteka enkrat tedensko, v okviru le-te pa imajo možnost povprašati za vse nerazumljive dele učne snovi. Takšne prilagoditve omogočajo uspešnejše delo učencem, ki so večinoma že usvojili slovenski jezik, učencem pa, ki so kot tujci brez znanja slovenščine vrženi v šolski sistem, je tudi takšno prilagajanje v 3- VIZ obdobju brez pomena.

3. Kaj menite, da bi lahko učencem priseljencem olajšalo vključevanje v novo okolje in omogočilo večjo uspešnost v šoli?

Namesto prilagoditev, ki jih učencem priseljencem, za katere predpostavljam, da ne razumejo slovenskega jezika, ponuja šolska zakonodaja, predlagam eno leto ločenega izobraževanja z učitelji, ki so dvojezično usposobljeni in s pomočjo katerih bi spoznavali v prvi vrsti slovenski jezik in uspešno sporazumevanje v njem, v drugi vrsti pa tudi slovensko kulturno dediščino, temeljne zgodovinske podatke, znamenitosti, družbeno ureditev in državne simbole ... Tako jezikovno in kulturno integrirani bi bili na osnovi preizkusov temeljnih znanj predmetnika OŠ razporejeni v razred, ki bi bil prilagojen tudi okviru njihove starostne in čustvene zrelosti. Zagotovo

bi tovrstno delo zahtevalo medpodročno sodelovanje, zaposlovanje novih kadrov in posledično večje finančno vlaganje ... a kot pravi misel: izobraževanje in kultura sta draga, občutno dražje pa so posledice izobrazbeno in kulturno nerazvitega dela naroda.

3.1.7. Pogovor z Mojco Kolin, ravnateljico

Zakon o osnovni šoli za učence priseljence ureja področje učenja slovenskega jezika, hkrati pa tudi njihovega maternega jezika takole: »Za otroke, ki prebivajo v Republiki Sloveniji in katerih materni jezik ni slovenski jezik, se ob vključitvi v osnovno šolo organizira pouk slovenskega jezika in kulture, s sodelovanjem z državami izvora pa tudi pouk njihovega maternega jezika in kulture.«

Zanimalo naju je, kako je to področje v praksi urejeno pri nas in zapisali sva povzetek odgovora gospe ravnateljice:

Ko pridejo otroci iz drugih držav v Slovenijo, imajo pravico do takojšnjega šolanja. Ni pogoj znanje jezika. Zakonodaja jim dovoljuje dve leti prilagoditve. Lahko so prvo leto brez ocen in napredujejo v višji razred kot vsi ostali učenci. Ministrstvo jim omogoča dodatne ure učenja slovenščine po enakih kriterijih kot sošolcem. Pri delu pa so jim še v tem letu omogočene prilagoditve.

V šolo se vključujejo učenci iz različnih jezikovnih področij. Začetna komunikacija tudi s strani učiteljev s temi otroki je lažja, ko gre za priseljence iz Hrvaške, Srbije, Bosne. Ko pa gre za na primer špansko govorečega učenca, smo odvisni od "naključnega" znanja jezika naših učiteljev. Največ težav pa imamo pri sporazumevanju z albansko govorečimi učenci, ker tega jezika praviloma naši učitelji ne obvladajo. V takih primerih si za začetno, vsakodnevno komunikacijo pomagamo z drugimi učenci šole, ki govorijo tudi albansko. Taka pomoč velja v vsakodnevni osnovni komunikaciji, na primer pri naročilih o spremembah ustaljenega urnika in podobno. Seveda pa so otroci, ki so postavljeni brez osnovnega znanja jezika v situacijo, ko morajo slediti in usvajati znanja v povsem tujem jeziku, v zelo težkem, menim, da kar stresnem položaju.

Zavedamo se, da je v takšni situaciji za učence zelo pomemben občutek sprejetosti. Zato si prizadevamo, da bi se učenci priseljenci počutili dobro v oddelku. Hkrati želimo izkoristiti priložnost, da z vključitvijo učencev iz drugih držav, jezikovnih področij in kulturnih okolij, to drugačnost predstavijo nam in našim učencem. V razredih in sicer na šoli so za to različne priložnosti – tako pri pouku kot pri raznih dejavnostih, prireditvah, predstavitev, recitalih poezije različnih narodov. Prav je, da imajo ti učenci priložnost predstaviti svojo kulturo v svojem jeziku.

Vidik sprejetosti je pri učencih priseljencih gotovo pomemben. Vendar ne moremo mimo dejstva, da vsi ne uspejo preiti jezikovnih ovir niti v dveh letih in imajo posledično velike težave pri delu v šoli in razumevanju snovi. Še zlasti velja, če se vključujejo učenci v višjih razredih.

Menim, da bi bilo dobro, če bi imeli otroci, ki pridejo v Slovenijo brez znanja slovenščine, možnost pol leta ali leto, odvisno od hitrosti usvajanja jezika, obiskovanja pouka, tečaja slovenščine. Po tem bi se veliko bolj suvereno in z enakimi možnostmi napredovanja vključili v pouk.

3.1.8. Vtisi Lamije Berisalić, učenke, ki se je priselila iz Bosne in Hercegovine in obiskuje 5. razred

Z družino smo se pred letom in pol iz Bosne preselili v Slovenijo, da bi imela z bratom boljše življenje in lepšo prihodnost. V Sarajevu smo dve leti pred prihodom z družino obiskovali tečaj, kjer smo se učili slovenščino. Ob prihodu sem se počutila v redu, saj sem bila na spremembe pripravljena. S starši smo se o tem veliko pogovarjali. Posebnih strahov nisem imela, malo pa me je skrbelo, da česa ne bom razumela, še bolj pa to, če si bom v slovenski šoli lahko našla nove prijatelje. Na začetku nisem poznala šole in pri spoznavanju novega okolja so mi zelo pomagali učitelji in sošolci, ki so me prijazno sprejeli. Danes se na šoli počutim odlično. Imam veliko prijateljic in prijateljev in mislim, da sem v razredu priljubljena. Prav tako se počuti moj brat, ki obiskuje 2. razred. Slovensko govorim tekoče, jezik pa mi tudi pri pouku ne povzroča težav. Doma se pogovarjamo bosansko, berem pa tudi bosanske knjige, da s tem ohranjam stik z materinščino.

Lamija Berisalić, 5. A oddelek

3.2. PREDSTAVITEV IN UTEMELJITEV REZULTATOV

Podrobna predstavitev in utemeljitev rezultatov vsakega posameznega anketnega vprašanja je razvidna iz grafičnih prikazov prejšnjega poglavja. Z raziskavo lahko potrdiva dve najini hipotezi, in sicer:

- Na naši šoli so učenci priseljenci dobro sprejeti.
- Razumevanje jezika je ključnega pomena za uspešno vključevanje v novo okolje.

Ankete so pokazale, da so učenci priseljenci na naši šoli dobro sprejeti. Velika večina vseh vprašanih je to hipotezo potrdila, pri čemer učitelji opažajo nekaj zadržkov do učencev priseljencev, predvsem v smislu izogibanja, zasmehovanja in nepripravljenosti pomagati. Najina raziskava potrjuje tudi hipotezo, da je jezik ključnega pomena za uspešno vključevanje v novo okolje. To je razvidno iz anket, prav tako pa tudi iz odgovorov intervjuvancev. Še posebej nas na to opozori zapis vtisov učenke priseljenke. Njena družina je prišla v Slovenijo pripravljena, saj je pred prihodom obiskovala tečaj slovenščine. Deklica ob vključitvi ni imela težav in je v šoli zelo uspešna. Nasprotje temu pa je učenka, o kateri poroča učiteljica razrednega pouka, saj deklica ob prihodu ni znala niti besede slovensko. Seveda je potrebno upoštevati tudi subjektivne dejavnike, kot so sposobnosti učenca in spodbuda družine.

Delno pa ovrževa naslednji hipotezi:

- Učenci priseljenci so ob prihodu na novo šolo osamljeni in zaskrbljeni.
- Učenci priseljenci se pretežno družijo z neslovenskimi otroki.

Ankete so pokazale, da učenci priseljenci in učitelji to vprašanje različno vidijo. O strahu in zaskrbljenosti poroča le tretjina učencev priseljencev, medtem ko osamljenost učencev priseljencev zaznava kar 61% učiteljev. Tudi o vprašanju druženja s slovenskimi, oz. neslovenskimi otroki, lahko zaznamo različno videnje učencev in učiteljev. 92 % učencev priseljencev pravi, da imajo veliko prijateljev med Slovenci, medtem ko kar 57% učiteljev meni, da se učenci priseljenci več družijo z neslovenskimi otroki, torej večinoma med seboj. Razmišljali sva o vzroku tako različnega videnja.

Predvidevava, da učitelji opazujejo vedenje otrok "od zunaj" in opazijo razliko med "navideznim" druženjem in resničnim sklepanjem prijateljstva. Učenci med seboj sicer komunicirajo, saj so v istem oddelku in jim to nalagata bonton in sodelovanje v šoli. Vendar to še ne pomeni, da so stkali tudi globlje vezi ali prijateljstvo.

4. ZAKLJUČEK

Poleg ugotovitev, ki sva jih predstavili, sva spoznali še nekatere zanimivosti, ki so naju presenetile in dokazujejo, da je vprašanje učencev priseljencev večplastno in da nekatere stvari niso takšne, kot se zdijo na prvi pogled:

- Kar tretjina anketiranih učencev in učiteljev zaznava odkrito izražanje predsodkov pred učenci priseljenci.
- Kar 25% učencev (in 9% učiteljev) se strinja s trditvama, da nekateri tujci zaradi svoje drugačnosti ne sodijo k nam in da nas ljudje druge narodnosti in veroizpovedi ogrožajo. Ta rezultat se nama zdi precej visok in kljub splošni odprtosti do tujcev izraža strah in odpor do drugačnih.
- Deljena so mnenja učiteljev o tem, da se v pouk vključijo učenci, ki ne znajo in ne razumejo slovensko. Bolj podrobno so na težave v zvezi s tem opozorile intervjuvani učiteljici in svetovalna delavka na šoli. Njihovo mnenje je, da je zelo težko vključiti v pouk učenca, ki ni sposoben niti osnovne komunikacije s sošolci in učitelji, kaj šele, da bi lahko uspešno sledil učni snovi.
- Zelo smiselni in koristni so predlogi učiteljev, da bi učenci prvo leto šolanja maksimalno izkoristili za učenje slovenščine. Učiteljica slovenščine, ga. Blanka Skočir predlaga eno leto ločenega izobraževanja z učitelji, ki so dvojezično usposobljeni in s pomočjo katerih bi spoznavali v prvi vrsti slovenski jezik, v drugi vrsti pa tudi slovensko kulturno dediščino. Zagotovo bi tovrstno delo zahtevalo večje finančno vlaganje, a kot pravi misel: izobraževanje in kultura sta draga, občutno dražje pa so posledice izobrazbeno in kulturno nerazvitega dela naroda.

Predlogu učiteljice Blanke Skočir se pridružujeva in ga posredujema MOC in šolskim oblastem v razmislek in pobudo za sodelovanje in pomoč šolam v tej smeri.

5. UPORABLJENI VIRI

1. BILANOVIĆ, A. 2009. *Ko materni jezik ni učni jezik*. [online]. [uporabljeno 2. 2. 2016]. Dostopno na URL: <http://www.pedagogika-andragogika.com/files/diplome/2009/2009-Bilanovic-Antonela.pdf>
2. KNEZ, M. 2012. *Za koliko slovenščine je prostora v naši šoli?* [online]. [uporabljeno 2. 2. 2016]. Dostopno na URL: <http://www.jezikinslovstvo.com/pdf.php?part=2012%7C3-4%7C47%E2%80%93362>
3. KOCJAN BARLE, M., SMISL, M. 2013. *Znanka ali uganka 9*. Ljubljana: Modrijan.
4. LEDNIK, V. 2006. *Migracijski tokovi v Evropski uniji*. [online]. [uporabljeno 2.2.2016]. Dostopno na URL: <http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/lednik2927.pdf>
5. MESERKO, V. 2006. *Pomen in konstrukt predsodkov v slovenskem prostoru*. [online]. [uporabljeno 1. 2. 2016]. Dostopno na URL: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Meserko-Vanja.PDF>
6. VIŽINTIN, M. A. 2013. *Organizacija pouka maternega jezika in kulture otrok priseljencev*. [online]. [uporabljeno 1. 2. 2016]. Dostopno na URL: http://www.medkulturnost.si/wp-content/uploads/2013/11/dr.-Vi%C5%BEintin_Organizacija-pouka-maternega-jezika-in-kulture....pdf
7. *Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o OŠ. 1. člen*. [online]. [uporabljeno 29. jan. 2016]. Dostopno na URL: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=105682>

6. PRILOGE: ANKETNI VPRAŠALNIKI

ANKETNI VPRAŠALNIK (za učence priseljence)

Sva Tinka Napret Kaučič in Maja Kresnik Doberšek, učenki 7. razreda. Pripravljava **raziskovalno nalogo z naslovom Sprejetost učencev priseljencev** in te prosiva, da izpolniš anketo in odkrito odgovoriš na vprašanja. Anketa je anonimna. Za sodelovanje se ti iskreno zahvaljujemo.

1. **Spol:** M / Ž (Obkroži.)

2. **Starost danes:** _____ let. (Zapiši.)

3. **Starost, ko si prišel na našo šolo:** _____ let. (Zapiši.)

4. **Kakšni so bili tvoji vtisi ob prihodu na novo šolo?** (Izbereš lahko tudi več odgovorov.)
 - a) Na novi šoli mi je bilo takoj všeč.
 - b) Na novi šoli je bilo vse drugače, kot sem bil navajen.
 - c) Ob prihodu na novo šolo me je bilo strah.
 - d) Do novega okolja sem čutil odpor.

5. **Kako so te sprejeli sošolci?** (Izberi en odgovor.)
 - a) Bili so prijazni in so mi pomagali.
 - b) Pomagali so mi, kadar jim je tako naročila učiteljica.
 - c) Večina se me je izogibala.
 - d) Do mene so bili nesramni.

6. **Kako so te sprejeli učitelji?** (Izberi en odgovor.)
 - a) Učitelji so mi nudili učno pomoč in me tudi sicer spodbujali.
 - b) Obravnavali so me kot vse ostale učence.
 - c) Menim, da mi niso nudili dovolj učne pomoči in razumevanja.

7. Kaj ti je bilo v prvih mesecih najtežje? (Izberi en odgovor.)

- a) Jezik. (sporazumevanje)
- b) Učna snov. (učenje)
- c) To, da nisem imel prijateljev.

8. Kako se na šoli počutiš danes? (Izberi en odgovor.)

- a) Počutim se zelo dobro in imam nove prijatelje.
- b) Navadil sem se na novo okolje in se dobro počutim.
- c) Počutim se slabo in v šoli nimam prijateljev.
- d) Če bi bilo možno, bi odšel nazaj na prejšnjo šolo.

9. Ali si ob prihodu dobro znal slovensko? (Obkroži.) DA NE

10. Ali oba starša govorita slovensko? (Obkroži.) DA NE

11. Ali si obiskoval tečaj slovenščine? (Obkroži.) DA NE

12. Ali meniš, da bi bil tvoj učni uspeh boljši, če bi slovensko?

(Obkroži.) DA NE

13. Kaj ti je pri vključitvi v novo okolje najbolj pomagalo? (Izberi en odgovor.)

- a) Pomoč sošolcev.
- b) Pomoč učiteljev.
- c) Pomoč staršev.
- d) Tečaj slovenščine.
- e) Status priseljenca.
- f) Drugo, navedi: _____

14. Ali imaš prijatelje med slovenskimi otroki? (Obkroži trditev, ki je najbolj ustrezna.)

- a) Imam veliko slovenskih prijateljev.
- b) Več se družim z otroki, ki niso iz Slovenije.
- c) Ne družim se s slovenskimi otroki.

15. Ali meniš, da bi ti še kaj lahko pomagalo, da bi se lažje vključil v novo okolje? Napiši, kaj.

ANKETNI VPRAŠALNIK (za sošolce učencev priseljencev)

Sva Tinka Napret Kaučič in Maja Kresnik Doberšek, učenki 7. razreda. Pripravljava **raziskovalno nalogo z naslovom Sprejetost učencev priseljencev** in te prosiva, da izpolniš anketo in odkrito odgovoriš na vprašanja. Anketa je anonimna. Za sodelovanje se ti iskreno zahvaljujeva.

1. Kako si doživel sprejem novega učenca v vaš razred ? (Obkroži.)

- Sprejeli smo ga lepo. DA NE
- Z nami se je hitro spoprijateljil. DA NE
- Pomagali smo mu. DA NE
- Z njim se nismo veliko ukvarjali. DA NE
- Bil je osamljen. DA NE

2. Ali si z zanimanjem pričakoval novega učenca? (Obkroži.)

- DA
- NE
- O TEM NISEM RAZMIŠLJAL.

3. Ali si v razredu opazil kakšne zadržke ali negativne odzive na novega učenca, ki se je priselil iz druge države?

- DA
 - NE
 - Če si odgovoril/odgovorila z DA, zapiši, kakšni so bili ti odzivi.
-

4. Ali imaš med učenci priseljenci kakšnega zelo dobrega prijatelja?

- DA
- NE

5. Kakšen je na splošno tvoj odnos do tujcev, ki se priseljujejo Slovenijo?

(Obkroži, ali se s trditvijo strinjaš.)

Vsak ima pravico do dostojnega življenja v miru in brez pomanjkanja. DA NE

Življenje z ljudmi drugih kultur in veroizpovedi je zanimivo in nas lahko bogati.

DA NE

Prav je, da tujce sprejmemo in smo do njih strpni. DA NE

Nekateri tujci zaradi svoje drugačnosti ne sodijo k nam. DA NE

Ljudje drugih narodnosti in veroizpovedi nas ogrožajo. DA NE

ANKETNI VPRAŠALNIK (za učitelje)

Sva Tinka Napret Kaučič in Maja Kresnik Doberšek, učenki 7. razreda. Pripravljava **raziskovalno nalogo z naslovom Sprejetost učencev priseljencev** in Vas prosiva, da izpolnite anketo in odgovorite na vprašanja. Anketa je anonimna. Za sodelovanje se Vam iskreno zahvaljujeva.

1. Kakšne so vaše izkušnje z učenci priseljenci, oziroma njihovo sprejetostjo? (Obkrožite.)

- Mislim, da je bil učenec priseljenec dobro sprejet. DA NE
- Pomagal sem mu, kolikor mi nalaga strokovna in delovna obveznost. DA NE
- Pomagal sem mu po svojih najboljših močeh, tudi izven svoje delovne obveznosti. DA NE
- Z njim se nisem veliko ukvarjal. DA NE
- Ob prihodu je bil učenec priseljenec osamljen. DA NE
- Učenci priseljenci se večinoma družijo z Neslovenci. DA NE

2. Ali ste v razredu zaznali kakšne zadržke ali negativne odzive na novega učenca priseljenca?

- DA
- NE
- Če ste odgovorili z DA, prosim, opišite, kakšni so bili ti odzivi.

3. V kolikšni meri menite, da naslednje okoliščine vplivajo na uspešnost vključevanja in napredovanja v našem šolskem sistemu? (Označite s križcem.)

	zelo vpliva	delno vpliva	ne vpliva
razumevanje oz. nerazumevanje slovenskega jezika			
predznanje in učne navade			
občutek sprejetosti v novem okolju			

podpora družine			
razlike v socialnem in kulturnem okolju			

4. **Kaj menite, o tem, da je v pouk vključen učenec, ki ne razume in ne govori slovensko?**
- a) Se strinjam.
b) Se ne strinjam.
5. **Kakšno je vaše mnenje o zakonski možnosti, da učenci priseljenci prvo leto šolanja pri nas niso ocenjeni in napredujejo v naslednji razred?**
- a) Se strinjam.
b) Se ne strinjam.
6. **Kakšen je na splošno vaš odnos do tujcev, ki se priseljujejo v Slovenijo ali potujejo skozi?** (Ali se s spodnjimi mnenji, oz. trditvami strinjate? Ustrezno obkrožite.)

Vsak ima pravico do dostojnega življenja v miru in brez pomanjkanja. DA NE
Življenje z ljudmi drugih kultur in veroizpovedi je zanimivo in nas lahko bogati. DA NE

Prav je, da tujce sprejmemo in smo do njih strpni. DA NE

Nekateri tujci zaradi svoje drugačnosti ne sodijo k nam. DA NE

Ljudje drugih narodnosti in veroizpovedi nas ogrožajo. DA NE